СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLV. Ч. 172. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 27-го липня, 1937 VOL. XLV. No. 172. Jersey City, N. J., Tuesday, July 27, 1937. THREE CENTS

ВЕЛИЧАВИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗДВИГ В АЛЕНТАВНІ

АЛЕНТАВН (Па.).—На Українськім Національнім Дні, владженім заходом українських національних товариств з Алентавну, Палмертону, Істону, Бетлегему і Нортгемптону, зібралося в неділю, 25-го липня, до Сентрел Парку в Алентавн коло 5,000 осіб.

Програму дня відкрив член комітету, Захарій Гуцайлюк, та покликав до переведення програми проф. Григорія Германа з Вилкс Бері.

У своїм вступнім слові проф. Г. Герман підніс значіння таких національних здвигів, як отсей, улаштований місцевими й околичними товариствами. Покликаючи Д. Галичина на бесідника українською мовою, він згадав теж на вагу У. Н. Союзу для розбудови нашого національного життя.

Д. Галичин згадав нову „пацифікацію" українського народу польським урядом та потребу таких нових протестів, які ми влаштовували в 1930—1931 році зприводу іншої „пацифікації" Галичини Польщею.

М. Пізнак, адвокат з Ню Йорку, наводячи голоси чужинецької преси, у своїй промові англійською мовою звертав увагу на актуальність української справи на міжнародній арені та підкреслював обовязки української молоді супроти свого народу у великій історичній хвилі.

У концертовій частині свята виступали злучені хори з обох парохій Нортгемптону, а далі з Палмертону й Алентавну, під проводом дириґента Івана Зазворського. Хор знаменито віддав низку українських народніх пісень. Виступали теж танцюристи з тих самих громад, а крім того з Істону й Бетлегему, під проводом Михайла Лаврика. Найкраще з усіх танців публиці припав до вподоби аркан, хоча й інші танці були добре виведені. Танці закінчили пополудневу програму коло 4-тої години.

Вечором коло 8-мої години почалася вечірня програма з тими самими силами. До програмових точок приглядалися тепер багато американських гостей. Свято закінчив подякою для всіх, що причинилися до успіху великого національного здвигу, член комітету, Михайло Мельничук.

СЕНАТ ПРИГОТОВЛЯЄ ДРІБНУ РЕФОРМУ СУДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Відкинувши справу реформи найвищого суду за пляном президента Рузвелта, сенат узявся негайно за вироблення пляну реформи процедури (судового поступовання) в нижчих федеральних судах.

Між важнішими постановами, які мається приняти в цій реформі, є правило, що нижчі суди можуть відноситися безпосередньо до найвищого суду Злучених Держав із запитом у конституційних справах. Досі таке питання мусіло переходити звичайні інстанції. Мається теж обмежити вживання судових заборон („інджонкшен").

ПОСАДНИК ЗАКИДАЄ ГУБЕРНАТОРОВІ ШПИГУНСТВО.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — С. Дейвис Вилсон, посадник цього міста, виступив з публичним закидом, що Ерл, ґубернатор стейту Пенсилвенія, розвів шпигунську сітку проти міського уряду. Посадник каже, що він переловив одного стейтового поліцая („трупера") на підслухуванні телефонів міського уряду. Поліцая арештувано й випущено на волю по зложенні кавції в сумі 5,000 долярів.

Ґубернатор Ерл видав публичне заперечення цього закиду й домагається від посадника публичного перепрошення.

ЗНОВ БІЙКИ ЧЕРЕЗ ДОКОВИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Коло 200 страйкарів пікетували в суботу корабельні доки підприємства „Юнайтид Драй Док" у Брукліні, коли підприємство везло 200 автами 1,000 страйколомів під тяжкою поліційною ескортою.

Пять страйколомів зіскочили з авта й побили 49-літнього страйкара Фреда Бравна так, що його треба було відставити до шпиталю.

Сімох людей, котрих арештовано в пятницю під фабриками підприємства „Робинс Драй Док енд Ріпер Ко." за те, що мали при собі ріжну зброю, пущено на волю по зложенню 500 долярів кавції за кожного з них.

УРЯД ДОНОСИТЬ ПРО ПОПРАВУ РІЛЬНИЦТВА.

ВАШИНҐТОН. — Адміністрація Рільничого Достроєння подає в своїм звіті за 1936-тий рік, що в тім році річні приходи рільників досягнули суми 8 біліонів 100 мільонів долярів або рівня, два рази вищого від рівня 1932-го року.

Рівночасно це бюро подає до відома, що воно дістало від фармерів просьби про фінансову допомогу для консервування землі. З цього бюро робить висновок, що рільничі питання краю повинні бути обняті відповідними законами.

ТРИ ВБИТІ, 50 РАНЕНИХ В ЕКСПЛЬОЗІЇ.

В Монтреалі запалилася в однім ґаражі ґазоліна, внаслідок чого наступила страшна експльозія. Сила вибуху була така велика, що в поблизьких будинках вилетіли вікна. В катастрофі згинули три мужчини, а 50 до 100 людей одержали легкі й тяжкі рани.

НОВА ОРҐАНІЗАЦІЯ ҐПУ В ЕВРОПІ.

Німецька преса повідомляє з Відня, що останні події в СССР виявили необхідність переорґанізувати і службу ҐПУ поза межами СССР. Єжов вибрав для закордонної служби 500 найпевніших аґентів, між ними значну скількість молодих. Центрами їх діяльности має бути Париж, Праґа, Сальоніки, Відень, Женева, Амстердам і т. і. Завданням їх є шпигунство, боротьба з троцькістами, догляд за еміґраційними центрами. Між керманичами цих аґентів називають і одного українця, якогось Остапчука. Завданням їх є також пожвавити акцію московських місій в Европі та доглядати за большевицькими дипльоматами.

КАТАСТРОФАЛЬНА ПОСУХА НА ЗАКАРПАТТІ.

Старі люди не памятають такої посухи, яка панує тепер на Закарпатті. Тропічна спека знищила все: ні стебелини, ні ярини, ані паші не буде. Крім волівської й рахівської округи, де було трохи більше опадів, нещастя постигло великоберезнянську, ужгородську, мукачівську, свалявську, севлюську й тячівську округу. З Праги приїхали фахівці й обчислили шкоди так:

На озимині 70,875,000 Кч. (50% шкоди), на кукурудзі 15,675,000 Кч. (20% шкоди); на бараболі 31,680,000 Кч. (30% шкоди); на загородах 12,500,000 Кч. (50% шкоди); на траві 65,700,000 Кч. (60% шкоди); на паші 11,000,000 Кч. (70% шкоди). Цілковита шкода на площі 544 тисяч катастральних моргах, приблизно 43.6%, виносить 208,080,000 Кч.

МАДЯР ПРО МАДЯРІВ У КАНАДІ.

До війни мадярів у Канаді майже не було. Нині, каже місцевий проповідник мадярів, Стайнмец, мадярів у тім краю є коло 130,000. Більшість мадярів займається фармерством і з них господарі добрі, бо вміють обробляти землю, особливо в Онтеріо — виноградники, сади, тютюневі поля, городи. По містах мадяри займаються переважно торговлею і ремеслом. В самім Торонті є їх до 6,000 і мало серед них безробітних, бо приїжджали тут з ремеслом у руках. Ті, що ремесла не знали, навчились його в Канаді.

П. Стайнмец дає ілюстрації про своїх земляків, котрі наймались даром працювати, щоб тільки навчитись якого ремесла. Мадяри є амбітні і вони не вдоволяються важкою працею при лопаті й джаґані. В Торонті проживають два славні артисти-малярі, Гілперт і Горнянський, що вже по війні тут осілись і вибились на перші місця.

РОЗСТРІЛИ В МЕКСИКУ.

Генерал Хоновено Рівас Ґілен захопив 14-го липня шайку бандитів, що оперувала в околиці Ґвадаляхари, і розстріляв 8 членів банди. Його жовніри пішли в погоню за рештою банди.

ЗАКАРПАТСЬКЕ ДЕРЕВО НА БУДІВЛІ АНГЛІЙСЬКИХ КОРАБЛІВ.

Відома річ, що за нашим карпатським ясенем побивається ціла Европа. Він такий пружастий, що вироблені з нього лещети не ламаються і через те на них найбільший попит. Також оріхове дерево висилають ваґонами (на виріб деревляних частин рушниць). Недавно англійський промисл звернув увагу на наш шляхотний бук, що внаслідок карпатського підсоння напівдень схилених гір є далеко кращий, як бук з галицьких гір, де нема стільки сонця. Це дерево дуже годиться на меблі, на дошки і паркет на кораблі. Також до Голяндії наш бук транспортують.

РОЛЯ САМОХОДУ В ЗЛОЧИНАХ.

Головний комісар канадської поліції, Дж. Смит, на поліційній конвенції у Вінніпеґу зложив цікавий звіт про боротьбу з підземним світом. Він зажадав від уряду заборони вживання радія на автомобілях, хіба поліційна влада згодиться, заборони їхати автомобілями зі скорістю понад 50 миль на годину й відібрання дозволу на їзду автами всім ноторичним злочинцям. „Автомобілів уживають властиво в кожнім більшім злочині", сказав комісар.

БОРОТЬБА ЗА ТАЙНУ ЛІКУ НА РАКА.

Справа д-ра І. Е. Гета нагадує кожному історію славного Пастера з Парижа. Д-р Гет недавно тому був зчеркнений Радою Лікарів і Хірургів з листи лікарів Онтерія за те, що оголосив докладний лік на рака. Це сталось тоді, коли Медична Рада наперла на нього, щоб він виявив їм тайну свого ліку на рака, а він відмовився. Втративши право заробляти собі на прожиток, д-р Гет відкликався до найвищого суду Онтерія, щоб примусити Медичну Раду уневажнити ухвалу. Найвищий суд віднісся прихильно до справи д-ра Гета, пропонуючи йому віддати свій лік на рака під розслід спеціяльній комісії вчених лікарів, до якої і він буде належати. Сам д-р Гет каже, що охоче пристане на доходження комісії, але тайни формули на лік не зрадить. Він хоче, щоб учені скоріш вирішили здібність ліку в пристосуванню до нарушених раком клітин, і аж тоді відкриє світові тайну своєї формули. До того часу він боїться, що хтось вкраде його винахід, над яким він працював 40 літ. Д-р Гет доказує, що неодин з учених був у такий спосіб ограблений з овочів своєї праці. Свій лік на рака він уживав уже 6 літ. Вилікував ним багато людей і дехто з вилікуваних ставивсь на суд, щоб посвідчити правду д-ра Гета.

ФАРМЕРСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ НА ДОПОМОЗІ У ВІННІПЕҐУ.

Як виходить з обрахунку допомогової комісії міста, у Вінніпеґу є під цю хвилю на публичній допомозі тисячу родин, що в роках 1931—1937 залишили фарми і прибули до Вінніпеґу на те, щоб тут одержувати публичну допомогу.

Радний міста, Тома Флей, пояснює це в той спосіб, що сільські муніципали західної Канади зубожілим фармерам дають дуже малу допомогу і це приневолює фармерів вандрувати з родинами до більших міст, у яких, як відомо, допомога є куди більша ніж у сільських муніципалах.

Тому, що у Вінніпеґу допомогу можуть одержувати мешканці міста, які тут живуть упродовж одного року, фармерські родини, що задумують старатися про допомогу у Вінніпеґу, продають свої фарми і за одержані з продажу гроші живуть у Вінніпеґу один рік. Після того вони голосяться про допомогу і здебільшого її дістають. Рада міста тепер застановляється, якби то припинити наплив фармерського населення до Вінніпеґу і в цей спосіб облекшити тягар вінніпеґських податковців.

НЕЩАСТЯ ПРИ ЧИЩЕННІ СТУДНІ.

В Крайнику (Закарпаття) вдова Анна Петер разом із донькою чистили студню. спустили судину з горіючим вугіллям у студню. Це витворило вугляні гази, внаслідок чого вони стратили память і зімліли. Антін Ковчар поспішив їм на поміч, але те саме сталося і з ним. Вкінці парубок Іван Попович скочив у студню, перевязавши лице мокрою ряндою. Дійсно вдалося йому зімлілих повитягати, але потім зімлів і сам. Поповича ще вдалося врятувати, але ті троє померли.

ЗА НЕПОСЛУХ СУДУ РІК ВЯЗНИЦІ.

Степан Савчук з Вінніпеґу на власній шкірі переконався, що наказу суду не можна нехтувати. Він на днях мав явитися перед судом в одній справі як світок. Судова розправа мала початися в годині 10-тій рано і про це Савчук був точно поінформований. Одначе він уважав за відповідне явитися в суді не в 10, але аж у 12-тій годині, коли вже судова розправа покінчилася. За це суддя з місця засудив його на рік вязниці.

ЦІКАВІ ДАНІ ПОЧТОВОЇ СТАТИСТИКИ.

Почтовий департамент Канади в 34 роках, від 1903 до 1935, видав поверх 15 біліонів почтових значків. Рекорд має зелений 1 центовий значок з королем Юрієм V., котрий набито в числі 2,218,400,000 штук.

УВАЖАЙМО НА ДІТИ.

У Горінчові (Закарпаття) зійшлися вдома 2 малі хлопці і бавилися. Серед гри старший браток відтяв цілком руку молодшому, 3-літньому братові. Хлопця відвезено до шпиталю в Севлюші.

З ЯКИМИ ЛЮДЬМИ ПРИЯТЕЛЮЄ ЄПИСКОП ХОМИШИН

ЛЬВІВ. — Львівське „Діло" приносить довшу статтю про адвоката-жида д-ра Лякса, який є звичайний ошуканець, караний судом, а з яким єпископ Хомишин остає в приятельських відносинах і кожний раз спішить йому на підмогу. Єпископ віддав йому завідування єпископальних дібр і „Діло" пише: „Не тисячі, а десятки тисяч плили з епархіяльної каси до кишені того звичайного афериста-обманця. Лякс був у єпископа всім, першою по єпископі особою в дієцезії. Це не злобна видумка: Вже по випущенню Лякса зо слідчої вязниці, хоч слідство ще продовжувалося, вислав його єпископ як свого повновласника до провірки книг у Земельнім Банку у Львові. Чейже годі вірити, щоб підхід такого обманця до Зем. Банку йшов по лінії добра української фінансової установи. Підчас карних розправ проти Лякса владика вживав ріжних заходів у користь Лякса, які, на щастя, не увінчались успіхом. Вже після затвердження присуду (на три роки вязниці — Ред.) їздив еп. Хомишин (кажуть, що з послом Волянським і самим Ляксом) до найвищих чинників у державі просити уласкавлення цього обманця. І коли 10 днів тому арештовано Лякса, щоб він бодай за частину своїх провин відпокутував, владика заманіфестував прилюдно свої почування до нього довгими відвидинами у вязниці, дарма, що досі ніколи цього не робив, хоч нераз у вязниці, серед слідства, сиділи поважні священики і такої моральної піддержки не діждались". Далі „Діло" пише, що в часі розправи адвокат Лякса на його оборону говорив: „Оскаржений д-р Лякс, не зважаючи на свої провини, мусить мати певні додатні сторони, коли станиславівський єпископ Хомишин від ряду літ уживає його як свого правного дорадника, а також єпископ-суфраґан Лятишевський живе з оскарженим у тісній приязні".

БОЛЬШЕВИКИ ТЕПЕР „ЧИСТЯТЬ" ПРЕСУ.

МОСКВА. — Большевицька „Правда" започаткувала широку кампанію, якої завданням є поставити на черґу „чистки" совєтську пресу. „Правда" каже, що в совєтських ґазетах загніздилося багато „ворогів народу", які саботували совєтське будівництво, поміщували дурниці й представляли справи в шкідливому для Совєтів дусі. „Правда" закликає владу, щоб з ними безпощадно розправилася. На першому місці в цій „програмі" стоять часописи, видавані українською мовою.

СОВЄТСЬКЕ САМООПЛЬОВУВАННЯ.

МОСКВА. — У відповідь на натяк Сталіна, що совєтські урядовці повинні самі критикувати себе за недотягнення, совєтський заступник комісара заграничного експорту, Сергій Судін, прилюдно скритикував свій департамент і сказав, що в ньому панують „недбальство, зла господарка, нечесність і кримінальне нищення совєтського маєтку". Далі цей начальник експортового департаменту вихвалявся, що в його департаменті тайна поліція викрила „фашистівських, троцьківських, бухарінських шкідників, і японських та німецьких шпигунів". Їх шкідлива робота, говорив Судін, коштувала уряд тільки на Далекому Сході 30 мільонів рублів.

ТАЖКІ БОЇ ПІД МАДРИДОМ.

МАДРИД. — Недалеко Мадриду, в околиці Брунет, розгорілися тяжкі бої між військами лівого уряду і революціонерами. Зпочатку ліві війська осягнули були перемогу, але пізніше революціонери розгромили лівих, відзискали втрачені території і тепер поважно загрожують Мадридові. Військові знавці твердять, що теперішні битви мусять довести до закінчення війни. Обі сторони виснажені до краю. Тепер питання, за словами Наполеона, котра сторона „видержить пятнацять мінут довше".

РЕЛІҐІЙНА БОРОТЬБА В ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛҐОРОД. — У сербській частині Югославії далі існує релігійне напруження, що тут то там вибухає у фізичні конфлікти. Православний синод викляв усіх міністрів і послів, котрі голосували за ратифікацію конкордату з Римом. Пощадили тільки реґента принца Павла і міністрів війни та судівництва, а то тому, що в часі ратифікації вони були поза столицею. Юрба грозить побиттям міністрів, коли вони покажуться на вулиці. Одного міністра й одного посла справді тяжко побили. Ситуація загострюється ще тому, що саме в цю пору помер югославський патріярх і серед людей пішла чутка, що його навмисно струїли, щоб усунути найбільшу перешкоду до конкордату.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СТАЛІН У ДЗЕРКАЛІ СВОЇХ ЗАЯВ

В ріжних ґазетах іще далі розглядають загадку сталінських розстрілів: ґенерала Тухачевського й товаришів. Нюйорський тижневик „Ню Репоблик" теж вертається до цеї справи, котру він уважає ще за сильно спірну квестію, і містить статтю про це відомого англійського журналіста Г. Н. Брейлсфорда. Цей голос замітний хочби уже цим, що ні журналові ні письменникові не можна закинути непримирної ворожнечі до большевиків.

Розглядаючи причини сталінських розстрілів, Брейлсфорд поставив передівсім заяви самого совєтського уряду про цю справу. Зараз по розстрілах російські ґазети подали документ, у котрім були зібрані закиди проти 9 людей з ґрупи Тухачевського. Мовляв, розстріляно їх за те, що вони: 1) вели руїнницьку й шпигунську роботу за гроші чужих держав; 2) продавали військові тайни ворогам Росії; 3) робили все можливе для прискорення ворожого нападу на Совєти; 4) плянували зруйнувати доставу воєнних матеріялів на фронт; 5) створили фашистівську орґанізацію з ціллю відбудови влади дворян і фабрикантів; 6) приготовляли замахи на провідників совєтської партії; 7) готовилися віддати Україну.

Коли ці закиди дісталися до заграничної преси, ні ґазети ні читачі не няли їм віри. Тоді у лондонській ґазеті „Нюз-Кроникл", ліберальнім щоденнику, що все відносився приязно до совєтської Росії, появився в цій справі меморіял, котрий, не зважаючи на ріжні офіційні заперечення, зовсім певно був приготований за відомістю Сталіна на його оборону перед публичною опінією світу. В цьому меморіялі говорилося: 1) що ґен. Тухачевський і товариші не зрадили ніяких військових секретів ворогам Росії за гроші; 2) що вони не зрадили взагалі ніяких тайн; 3) що вони не хотіли прискорити війни між Німеччиною й Росією, але якраз навпаки, хотіли вмішати Німеччину у війну з якимись капіталістичними державами та оставити Росію поза конфліктом; 4) що вони плянували вступити у війну аж тоді, як капіталістичні держави вичерпають свої сили, та післати червону армію всюди, де збунтуються робітники; 5) що червона армія мала встановити всюди большевицький устрій.

Коли порівняти точку за точкою закиди, які сталінська диктатура робить убитим ґенералам у своїх ґазетах у Росії, з закидами, які ця сама диктатура робить у заграничній пресі, то побачимо, що ці дві заяви собі різко противляться. Іншими словами, Сталін робить одні закиди перед населенням Росії, а інші закиди перед опінією світу. Перед населенням Росії Сталін говорить про зраду Росії, а перед опінією світу говорить про зраду буржуазних держав. Перед Росією Сталін закидає побитим зраду комунізму й фашизм, а перед опінією поза Росією закидає зраду капіталізму, отже й фашизму, та заговір завести всюди комунізм.

Так представляється сталінська диктатура в дзеркалі власних заяв: як послідовний цинічний брехун.

З БОРОТЬБИ ЗА РІДНУ МОВУ НА ЗАКАРПАТТІ

(З ужгородського „Українського ,Слова").

В ужгородській горожанській школі були 21. червня ц. р. дуже бурхливі збори батьків (родичів).

Першою причиною цієї бурхливости було те, що на збори, які були скликані самою управою школи, батьки запрошення не дістали. Та всеж таки батьки довідалися про збори і появилося 76 батьків, 25 гостей і 13 учителів.

Родичі зараз на початку зборів поставили питання, чому вони запрошення не дістали. Відповів на це вчитель Ігнацій, шо він заслав „откритку" кожному, щоб прийшли „посовітоватися". Слово „откритка" і слово „посовітоватися", як і дальша ненародня мова вчителя Ігнація та взагалі поступовання в справі скликання зборів викликали таку гарячу атмосферу, що вчитель Ігнацій залишив збори, не даючи ніяких дальших пояснень.

Дальшою причиною бурі був реферат директора школи. З того реферату було видно, що на кінці року забагато учнів провалилося. Наставник інтернату монастиря оо. василіян, о. Сатмарій, шукаючи причин цього неуспіху, зазначив, що нераз зовсім добрі учні на кінці року нагло, несподівано дістають злі ноти. Стається це тому, що деяким з панів учителів не подобається вишивана сорочка ученика, вживання чистої української мови або щось подібне.

Таксамо нарікали і подавали подібні причини й інші учасники зборів.

Дуже велику бурю викликала на зборах справа голосування за граматику Сабова, а властиво Ґріґорієва, яку перевели кілька днів передтим учителі цієї горожанської школи. Збори питалися, чи це правда, що таке голосування відбулося та що принято згадану граматику. Директор Пунько відповів, що це правда і що це сталося на приказ вищої влади. На запит, хто був тою вищою владою, директор вагався дати відповідь. Та учасники енерґійно домагались означення тої вищої влади. Директор з тої ситуації, вийшов так, що відкликав своє твердження щодо приказу. Збори під головуванням посла Юліяна Ревая ствердили, що за граматику Сабова - Ґріґорієва голосували 8 учителів мадярської народности, котрі в школі викладають мадярською мовою. Таксамо голосували дві професорки чешки, далі вчитель ґімнастики, вчителька ручних робіт і т. д. Так дістала згадана граматика 17 голосів. Чотирнацять учителів народовців здержалися від голосування і демонстраційно залишили при голосуванні салю з огляду на те, що цією справою були заскочені, не були про ці наради наперед повідомлені, а крім того вважали, що це не належить до їхньої компетенції.

Притім показалося ще й те, що вчителі, котрі за ґраматику голосували, не лише мови не знають, але взагалі тої ґраматики не бачили. Сам директор признався, що має десь у себе цю граматику, але її ще не прочитав і змісту її не знає.

Та найбільша була буря, коли вчитель Лютак боронив спосіб голосування і його вислід. Тут уже доходило до бійки.

Справді дивний спосіб приняття шкільного підручника. Батьки ціли поступовання осудили і, як з наведеного видно, проти заведення всяких московських „учебнікоф", а зокрема проти граматики Сабова-Ґріґорієва, одноголосно і якнайрішучіше запротестували. Підносили у своїх промовах, що заведення таких книжок унеможливлює правильний духовий розвиток дітей та робить їх духовими каліками. Домагалися, щоб далі зісталася в школі граматика д-ра Панькевича, доти, доки не буде заведена нова фонетична українська громатика.

Цікаво зазначити, що не лише родичі українці (русини), але й мадяри були одноголосно проти запровадження в школах московських книжок. Так напр. один з батьків, Шерфезе, сказав, що він три роки був у полоні в Росії та з безпосередніх досвідів може твердити, що ця мова для тутешніх дітей чужа і дуже тяжка.

Петро Бокшай, 75-літній пенсіонований учитель, порушив справу нашого прапору. Питався директора, чому школа не вивішує жовто-синього прапору при державних та інших святах. Той прапор маємо шанувати, — сказав він — бо „я сам брав участь у тій 100-членовій делеґації, котра під тим прапором їздила до Праги і передала тодішньому президентові републики рішення Центральної Народньої Ради про добровільне прилучення Підкарпатської Руси до Чсл. републики".

Директор Пунько заявив, що він нічого не має проти вживання цього прапору.

Збори вибрали 5-членову депутацію, яка в справі голосування над граматикою Сабова-Ґріґорієва, як і в справі вивішування прапору інтервеніювала потім у п. ґубернатора і в шкільнім рефераті.

Збори були часто гарячі, аж до тої міри, що лише вмілому та енерґійному веденню зборів послом Ю. Реваєм можна дякувати, що не прийшло до якихсь ексцесів.

З цих зборів — ліпше кажучи — з голосування над шкільними підручниками можна бачити, що тут не йде про культуру, а лише про політичну справу. Інакше тяжко собі представити, щоб про заведення якоїсь книжки до школи рішали вчителі чужої народности, які вчать інші предмети, які не знають мови цієї книжки, або такі вчителі, що тої книжки не читали, а то навіть не бачили.

ПОЛЬСЬКІ КЛОПОТИ З ПОЛЬСЬКИМ ПАВІЛЬОНОМ

У польській пресі в Польщі товчеться тепер справа польського повільону на міжнародній виставі в Парижі.

Цей павільон має форму каналової бетонової рури. В польській пресі вже появилася вістка, що одно містечко хоче той павільон набути, щоби його по скінченню вистави спровадити до себе і покласти як основну руру в каналі, котрий задумує в себе будувати. Інші ґазети подають про нього інші цікаві вісти. Найбільшу сензацію викликало вильненське польське **„Слово"**, котре помістило про цю справу вступну статтю, в котрій бувший маршал сенату проф. д-р Шимановський подає свої враження зі згаданої вистави, а зокрема свої враження з польського павільону. на тій виставі. Пише він про цей павільон ось що:

„Хотіли получити традицію з сучасністю. Хотіли — та не могли. Ось таке враження чоловік відносить. Польський павільон наставився на ориґінальність, але вийшло навпаки, бо власне в Парижі округлої башти, циліндра без даху і з отвором для входу, прислоненим стінкою — виставляти не можна. Цеж бо дуже зʼнаний на паризьких бульварах будиночок, як хто потребує заспокоїти малу природню потребу.

„Не диво, що і я почув припадково з чужих уст жартівливу назву цього павільону: **„піссуар польонез"**. Назва це дуже влучна: бо не лише пригадує своєю будовою концепцію паризьких виходків, але тепер взагалі башти і вежі давніх замків, підлягаючи вимогам комфорту — робляться найвідповіднішим місцем для такого вжитку. І я, особисто перебудовуючи Сапіжинську палату на очну клініку — власне в такий спосіб використав округлу прибудівку у тій палаті. До польського павільону входиться немов стидливо бічними дверми, а на нім є ще мала табличка з написом „Польска — Польонь".

Зрештою, якщо іде про символіку, то річ мається неменш кепсько — бо коли це башта — то пригадує тюремну башту — а Польща не є тюрмою" (Так каже, п. професоре? — Ред.).

Проф. Шиманський кінчить свою статтю словами:

„Поза польськими павільоном кожний нарід показав, що має і що продукує — в образовому скороченню".

Не менше цікаво пише в тім же „Слові" **Цат-Мацкевич.** Є це вступна стаття під заголовком:

„Польскі скандаль на виставе париской".

Автор статті пише:

„Наш павільон є передівсім смішний, претенсіонально, наївно, глупо смішний".

А дальше пише:

„Наш павільон виглядає немов той гість, котрий би в смокінґу, достойнім п. Фікальського (одної смішної особи з комедії Балуцького. — Ред.) і з кривим усміхом 50-літньої діви — зголосився до партії тенніса або ґольфа. Він (той павільон) є бідний, голий і так безнадійно інтеліґентний. Ті, що його докупи зліпили — видно дуже багато розуму зужили при його будованню.

Нарешті п. Мацкевич наводить одну дуже характеристичну розмову:

„Щож ви, пане, хочете — говорить один рішальний польський достойник у Парижі — на будову польського павільону внасиґновано заледви **сімсот тисяч злотих".**

„Я аж підскочив на отцю заяву.

„Можна було чейже взагалі польського павільону не будувати. Цей факт, що нас на тій виставі не було би, чейже не вичеркнув би з мапи Европи держави, що має 33 міліони людности. Однакож не 700,000, але і одного злотого шкода було видавати на це, щоби з нас люди сміялися.

„Та польська паскуда на виставі це чиста протипольська пропаґанда.

„Нехай уже собі Польщу паскудять большевики, чехи, жиди, — зрештою хто хоче, але не розумію причини викинення 700,000 злотих на це, щоби виставити Польщу на посміховище тих міліонів людей, що крутяться по виставі (довгій шість кільометрів. — Ред.), а належать і до білої і до чорної і до жовтої раси".

Подав **І. С.**

Коротша дорога.

— Добрий день, пане Аєрвайс!

— Ідіть до чорта, пане Розендуфте!

— Що то значить? Чому, як я вас чемно витаю, то ви мене оплюгавлюєте, замісць відповісти: Добрий день!

— Щоб було простіше. Як я вам відповім: „Добрий день", то ви зараз спитаєтеся: „Що чувати?", а я вам відповім: Спасибі, добре". На те ви скажете: „Як добре, то чому ви мені не віддаєте тих двацять сім долярів?" А тоді я вам відповім: „Ідіть собі до чорта!" — то навіщо так багато говорити?!

Іван Лемківський.

НА РОЗВІДЧОМУ ФРОНТІ

Зі споминів розвідчика УГА.

(1)

В кімнаті хорунжого Івана коло півночі задзвонив телефон. Найперше відізвався дзвінок один раз довгим дзвоненням, а опісля чотири рази коротко. Це був сиґнал алярму цілого розвідчого персоналу.

Хорунжий Іван, розвідчий старшина, чи як в УГА називали „ер-ес", спав сном вояка на війні. Ще перші звуки дзвінка збудили його, а сиґнал тревоги примусив його зірватися з теплого ліжка, чимскоріше одягнутися і вибігти з дому на вулицю, в морозну жовтневу ніч 1919-го року.

За пару хвилин був він уже в кацелярії свого шефа. Тут зібралися небавом усі чотири розвідчі старшини; бракувало пятого, хорунжого Данилка, який мав тої ночі службу дижурного розвідчого старшини.

Шеф ходив довгими нервовими кроками по своїй канцелярії, що не заповідало маловажної причини цього алярму. Що сталося щось поважне, завважили хорунжі ще й з лиця свого начальника. По хвилині він відізвався:

„Товариші! є пильна, важна справа! Від трьох годин щез Данилко. Вийшов в 9-тій годині вечором, як зголосив мені дижурний детектив, для провірення детективів у будинку Начальної Команди, і вже не вернувся сюди. Мусимо його відшукати. Ви розділите поміж себе детективів і жандармів, хорунжий Юрко залишиться тут яко поготівля, а решта вийдете на місто яко стежі. Перевернете Винницю горі ногами, але Данилка мусите знайти. Щось з ним сталося — бо довше як пів години він не міг у місті задержатися без повідомлення. Зараз у дорогу! Я скінчив!"

Мовчки поздоровили старшини свого шефа. Те, що почули з його уст, спричинило у них усіх сум. Хорунжий Данилко був дуже строгий у додержуванню службових приписів; загально називали його тому „комісняком" і така його довга відсутність вказувала, що тут сталася з ним якась біда, як не нещастя.

В кімнаті детективів зібралися вже всі детективи і всі жандарми — старі, посивілі в службі. І їх всіх вістка, що пропав хорунжий Данилко, дуже затревожила.

Кожний зо старшин взяв із собою по двох детективів і двох жандармів, та незабаром три стежі вийшли на місто, кожна в іншу дільницю. Оглянули всі поблизькі вулиці — ні сліду. Оба детективи, які мали тої ночі службу в будинку Начальної Команди, заявили, що хорунжий Данилко був у них коло 9-тої години. За це детектив, який мав службу за будинком Начальної Команди, заявив, що хор. Данилка не бачив.

Розшук Данилка в дільниці, де стояв будинок Начальної Команди, належав до стежі хор. Славка і він відразу зорієнтувався, що тут у дорозі від двох детективів до цього третього треба шукати розвязки. Славко мав зо собою свого власного розвідчого пса Бриська, котрого поставив на слід хор. Данилка — але надармо — пес не міг занюхати сліду. Тоді на приказ Славка детективи й й жандарми зачали будити сторожів сусідніх каминиць і тут один з них оповів, що він, чекаючи при вікні свого мешкання, яке виходило на вулицю, на поворот жінки з міста, завважив коло 9-тої години вечора, як три галицькі жандарми задержали якогось військового галичанина, і то мабуть старшину, бо мав золотий шнурок на шапці. Цей старшина показував цим жандармам щось правдоподібно свою леґітимацію і щось толкував жандармам — однакож жандарми відвели його.

Вислухавши сторожа хор. Славко моментально пішов до команди жандармерії, але тут ніхто нічого не знав. До того ще хор. Славко довідався, що цього вечора жандарми виходили на стежі лише по два. І команда також не знала нічого, щоб хтось придержав старшину — ні поліція. Це вже було надміру підозріле і хор. Славко доніс усе зараз особисто шефові, котрий, вислухавши Славка, аж свиснув, так перенявся цею вісткою, та відповів:

„Ясно, що це робота чужих шпигунів. Данилко, яко дижурний мав ключ нашої шифри — подивіться до його стола, чи не взяв він цей ключ з собою!"

Славко відчинив резервовим ключем стіл Данилка. Тут лежав зшиток — ключ шифри і шеф відітхнув трохи успокоєний. Одначе пройшло майже пять годин від моменту виходу Данилка. Справа за цей час лише трохи посунулася вперед. Стало очевидним, що хор. Данилка схопили — але хто? куди? Ці питання треба було чимскоріше розвязати, бо цього вимагала не лише сама справа, що пропав дижурний розвідчий старшина, але тут в грі був престіж самої розвідки. Крім цих двох службових мотивів, був ще третій — цеж пропав товариш розвідчих старшин, зобовязаних собі все й усюди помагати, не зважаючи ні на яке ризико, ані на небезпеку смерти. Цеж був товариський обовязок!

Завернено всі стежі з міста і видано нові прикази. Ці знову розділилися по місті — але вже по двох. Було цих стеж два рази більше. Випитувано всі стійки, стежі, застави на дорогах з міста, поліцію. Тут трапили на новий слід — один з поліційних детективів завважив коло 10-тої години вечора, що два галицькі жандарми несли якогось військового на передмістю Хатки. За пів години це передмістя окружили жандармами і детективами. Сам хор. Славко зо своїм Бриськом і двома детективами крутився по-тому передмістю — але без усякого висліду.

На сході зачинало сіріти; вже повних три години шукав Славко сліду Данилка, як Брисько занюхав слід хорунжого Данилка, радісно гавкнув і побіг вулицею з мордою нахиленою до самої землі. За ним спішив Славко з двома детективами і трома прикликаними жандармами. Пес біг дальше, потім завернув в бічну вуличку і вибіг на стежку, яка вела в сторону самітнього дому — віллі одного винницького багатого банкира, москаля.

Високий мур довкола віллі й залізна брама загородили Бриськові дальшу дорогу, але Брисько не вгавав, але всував морду під браму, порпав землю під нею і тихо сковичав.

Хорунжий замітив ручку дзвінка і кілька разів задзвонив — рівночасно один з детективів вспів через браму, при помочі товаришів, перелізти — але скажений лай псів від віллі задержав його і він задержався на брамі. Два великі доґи злісно варчали і підскакували до детектива, щоб його зловити в свої зуби. З віллі ніхто не виходив — всі вікна були темні — на дзвінок ніхто не виходив. Хорунжий Славко двома вистрілами зо свого бровнінґу поміж крати брами положив трупом обох псів. Тепер через браму переліз хор. Славко, а за ним три жандарми — потім перетягнено ще Бриська, а детектив побіг по дальшу поміч.

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗАЧЕПИЛИ ВЕЛИКИЙ БІЗНЕС.

Нюйорська поліція арештувала 6 членів шайки злодіїв авт, котра робила величезний бізнес, як це видно хочби з того, що в гаражах шайки знайдено масу автомобільних частин вартости 300,000 долярів.

Вістки про арешти подають подробиці цього злодійського промислу. Показується, що злодії не продавали крадених авт цілих, але розбирали їх на частини й продавали частями.

Кажуть, що в Злучених Державах крадуть річно авт на 10 міліонів долярів. Ударяючи в цей великий бізнес, поліція робить добродійство не лише тим, що їх авта вкрали або вкраліб, якби не ця поліція, але й усім власникам авт, бо, коли є багато крадіжів авт, то обезпечення проти крадіжів коштує кожного власника більше.

Зрештою купці й фабриканти ці високі премії за обезпечення авт відбивають собі від покупців своїх товарів. Через те все громадянство користає з викорінювання злодійських шайок, що крадуть авта.

ДЛЯ ПОКУПЦЯ.

Вістка про крадіжі авт звертає нам увагу на одну важку справу на котру ми часто при купні забуваємо.

Чи знаєте ви те, що при всякім закупні є дуже важно, щоби продавець був власником продаваної річи? За законом продавець не може нікому передати кращого „титулу", себто права до річи, як він самий має. Як він не є власником, то не може покупця зробити власником, хочби покупець йому бог зна, скільки запатив.

Відомо, коли купується такі звичайні річи, як хліб, обуву або одіж, то це не має великого значіння, одначе при купуванню автомобілів, домів, фарм, це важна справа, і розумний покупець, заки заплатить ціну, все добре розвідається, чи продавець є власником товару, котрий він продає. Покупець, що купує крадену річ, може колись цю річ утратити, як справжній власник зажадає її звороту.

ЧЕСНИЙ І НЕЧЕСНИЙ РОЗГОЛОС.

На зборах Нюйорського Стейтового Союзу Печатарів Ваг і Мір, що відбувся минулого тижня в Ню Йорку, виступив Лоренс Горнієр, міський печатар з Ітаки, з важною осторогою купуючої публики.

Говорив він, що в краю зростає тепер фальшива реклама. Фальшиве розголошування, на його думку, стало високо розвиненим бізнесом, проти котрого мусять постійно боротися й міські та стейтові власти. Він говорив, що урядової діяльности навіть замало, щоб захоронити людей від обмана та що урядові власти мусять втягнути до цеї боротьби ріжні громадські встанови, передівсім жіночі клюби.

Чому саме жіночі клюби? — спитаємо. Звісно, тому, що на жінку передівсім паде обовязок робити найбільше закупів до хатного господарства. Ось чому жінкам треба дивитися відчиненими очима на світ довкола себе. Слідити за ріжними продажами, але й добре розсліджувати ціни і якість, заки рішиться на купно. Передівсім треба дивитися за тим, щоб не піддаватися під вплив заманливих оголошень.

У старому краю, де ми продавали дуже мало, і купували теж дуже мало, бо виробляли майже все, чого нам треба було для життя, на власнім господарстві, справа купна не була така важна, як вона є в Америці, де навіть фармер продає все, що виробляє, та купує все, чого йому до життя треба.

КОМБАЙНИ НЕ ПРИГОТОВАНІ ДО ЖНИВ

Контрольна комісія совнаркому оголосила, що приготування до жнив у цім році дуже спізнено. Перевірення виявили, що комісаріяти хліборобства і совхозів до жнив не приготовані. Направу комбайнів переведено в цім році гірше ніж торік. Машиново - тракторні стації (МТС) виконали до 1-го червня лише 36% пляну направи, тоді як торік було виконано 76%. Совхози направили до того дня 2,318 комбайнів, торік їх направлено 3,181. Особливо спізнилися совхози Кримської Автономної республики, Азово-Чорноморського краю, Одещини та Дніпропетровщини. До них та до Орджонікідзівського краю не післано навіть іще резервових частин машин. Контрольна комісія обовязала голову совнаркому Криму, Самедінова, голову виконкому Азово-Чорноморя, Ларіна, та голів виконкомів Одещини і Дніпропетровщини, Ращенка та Федяева, поробити потрібні заходи, щоб приготувати МТС до жнив. Московський „указ" загрожує карами керманичам місцевих урядів, коли наказані заходи не будуть негайно переведені. Тимчасом совєтська преса подає алярмові повідомлення з ріжних місцевостей, а спеціяльно з України, про злий стан комбайнів та інших тракторів. Багато районів України не направили й третини комбайнів. З 200 МТС Азово-Чорноморя 21 не направили ні одного комбайна. Становище тимбільше критичне, що збіжжя на півдні в цім році позаростало більш ніж звичайно, буряном, який робить працю косилок часом цілком неможливою. Направа комбайнів тим тяжча, що в минулім році з зіпсутих комбайнів позмнимано в багатьох місцевостях все, що можна було перенести на звичайні мотори. Совєтська преса заклинає розпучливо боротися з „ворогами народу і диверсантами", які намагаються ударемнити направу машин.

Тимчасом жнива в Україні розпочались і голова ЦИК-а України, Петровський, виступив в „Ізвєстіях" з 1. VII. з статтею на цю тему. Жнива, розуміється, знаменито, постаніено нові рекорди урожайности... на окремих гектарах. Але боротьба проти комбайнів, що забирають зерно просто з поля до урядових комор, як видно, дуже енергійна. На Одещині комбайнами пляновано зібрати 82% а на Дніпропетровщині навіть 92% збіжжя. Алє до 28. VI. на першій з 50,000 скошених гектарів на комбайни припадає лише 15,000, а в другій на 30,000 гек. комбайнами зібрано 20,000 гектарів... згідно з урядовою статистикою. Але є райони, де не зібрано комбайнами навіть і десятої чи сотної частини цілої площі. Майже половина збіжжя скошеного звичайними косилками в Одещині, лежить незвязана в снопи. Отже колхозники намагаються, як звичайно, задержати можливо довше збіжжя на полі. Дуже скаржиться пан Петровський і на те, що політична робота між колхозниками, трактористами та комбайнерами дуже невистарчальна. Разом з тим совєтська преса подає вістки про часті пожежі комбайнів, причім ідуть з димом звичайно й сотки гектарів пшениці. Винуватими показуються звичайно члени „кулацьких" родин; їх судять як „клясових ворогів і диверсантів", хоч часом пожежі викликають і зле направлені комбайни, що сиплють іскрами по полю.

Отже на сході без змін.

ШКОЛИ ДЛЯ ДОРОСЛИХ

У теперішних часах пересічна людина признає факт, що шкільна пора ніколи не минає в сучасних скорих перемінах модерного світу. Винаходи постійно творять нові заняття, а касують інші і заставляють людей набувати знання нових фахів. Нові питання, економічного та соціяльного характеру, чимраз більше підносяться, вимагаючи їх основного розуміння. Голосуючих заставляють не тільки вибирати кандидатів, але теж одобрювати політичні програми. Хто перестає продовжати студії і тимсамим не може йти з духом часу, того відсувається на бік від суспільної чи політичної діяльности.

В Америці, де одні по других генерації імігрантів мусіли пристосовуватись до нового окруження та нових способів життя, можна сказати, що навчання дорослих почалося ще від перших кольоністів, що прибули до Вірджінії та Нової Англії. Почавши від 1826 року, або навіть іще скорше, засновувано безплатні публичні школи для молоді, а наукові заведення чи так звані ліцеї, де влаштовувано публичні лекції на ріжні теми, організовано по містечках Нової Англії. Деніел Вебстер, один з найкращих промовців Америки був головою бостонського ліцею. Ралф Валдо Емерсон подорожував з одного містечка до другого, промовляючи до великих здвигів дорослого населення, охочого слухати викладів цього великого письменника та фільософа. Інші промовці ліцею були такі люди, як: Торей, Ловел, Голмс, Гейл, Генрі Ворд Бічер, Вендел Филипс — усі визначні тогочасні письменники. Поширення освіти, без особистої користи, було завсіди ціллю тих передових людей. Говорять, що Емерсон побирав за свої лекції всього по $5 і трохи вівса для свого коня. Ті лекції були такі популярні, що впродовж кількох років три тисячі осад збудували в себе ліцеї. Одначе підчас цивільної війни ліцеї заникли, а щойно недавно повернулись до життя під назвою публичних форумів.

Ці люди, котрі ходили колись до старих ліцеїв, а сьогодні виповняють салі публичних форумів, дбають про самоосвіту. Це завсіди було ціллю навчання дорослих. Старших людей ніхто не силує до науки; вони вчаться з власної охоти. Чи навчання має ціль більших заробітків, вивчення кращого ремесла, родинного чи громадського поліпшення — все це робиться з доброї волі. Кому не залежить на формальних курсах, той студіює читанням, слухає освітніх лекцій на радіо, їде на виклади та форуми, приймає живу участь у дискусіях, звідує музеї або буває на концертах. Хто має на думці вчитися мистецтва, фаху або торговлі, той бере відповідні курси, влаштовувані публичними школами, закладами або приватними інституціями.

Останніми роками програма федеральної допомоги вчителям у висліді поширила освіту серед дорослих людей до значних розмірів. Обчислено, що поверх 700 тисяч неграмотних людей навчились читати і писати за останні чотири роки. Клич цеї великої освітньої програми, „ніколи не запізно вчитись", приняли тисячі мужчин та жінок звиш середнього віку. Подибується навіть 90-літних старців серед учнів 22,779 шкільних кляс, де навчають майже 6,000 „допомогових" учителів по цілім краю. Курси ріжних предметів відбуваються у правильних школах від початкових ступнів до коледжів, безплатно будькотрих годин у день або вечором.

Промислові школи дають нагоду вивчитися нового ремесла або поширити те знання, яке вже хто має. Механіка авт і літаків, друкарство, рисування, шкіцування моделів, комерційне мистецтво, штука варення, шиття, модництво, ресторанна праця і заряд готелями — це все між іншим є безплатні фахові курси, які можна набути в публичних школах, закладах, бібліотеках та інших публичних будинках. Історії, географії, мов, цивіки та ріжних наук і деяких нефахових предметів можна теж учитися.

Для сільських округ поширена хліборобська обслуга дає багато нагод до освіти. Повітові агенти помагають організувати кляси на теми про агрикультуру, дитячу працю та домашнє господарство. Заочне навчання було занадто популярне у більш відокремлених округах. Від початку приватного заочного навчання, у 1873 році, сьогодні маємо в Америці коло 275 таких шкіл із 600,000 учнями.

ФЛІС.

Степан Мусійчук.

НЕПРИВІТНА ДОЛЯ

Непривітні, голі гори,
Хребти миють в туманах,
Дощ їх миє з хмар суворих,
Сіро, сумно в ярах.

Де-не-де купочки снігу
Вказують зимовий час,
А задимлені містечка
Ледви мріють в долинах.

Тут, то там мала церковця
Із трираменним хрестом.
Ох, тут мої рідні люди,
Що живуть разом, гуртом.

Це їх рук тяжкії труди,
Тут їх праця, піт і кров;
Вони сонця виглядають
Зпоза сірих хмар-оков.

Тут їх доленька загнала
З української землі,
А чужина привітала
В цих долинах, в мряках-млі.

Думаю про них в утомі,
І в уяві повно мрій,
Відгадок всіх так багато,
Ріжних завтрішніх надій.

Потяг мчиться долинами,
А з ним думка моя мчесь
За новим незнаним завтра,
Що чекає мене десь...

Нова доля... сподівання,
З людьми в праці — тижні й дні
Є непевні, загадочні,
Як ті хмари в тумані.

Так непевне моє завтра
В відгадках мене лиш жде;
Шмат життя пройшов в турботах,
А що завтра? Хто збагне?

Непривітна моя доля,
Тліє, гасне щастя чар,
Лиш надію оживляє
Бліде сонце ізза хмар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ПІТСБУРҐ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Українська громада в Пітсбурґу відсвяткувала недавно Український День, на якому місцевий відділ С. У. А. заняв ся розпродажем відзнак, з чого прийшло доходу $35. Гроші вислано через Обєднання на визвольну боротьбу.

За уряд С.У.А.: **М. Малевич,** предсідниця; **Р. Макар,** секр. рек.; **К. Козак,** секр. фін.; **А. Дяк,** касієрка.

ТВІЛІНҐ, В. ВА,

З ювилею на Рідну Школу.

Дня 2 травня ц. р. відбулася забава в гром. Ілька й Анни Рафів знагоди 30-ліття їх подружого життя. Гості не забули при тій нагоді і про рідний край й на заклик С. Грушкевича зложили: по 75 ц.: В. Чайдівський; по 50 ц.: С. Грушкевич, М. Пуціло, К. Бліщ, А. Севна; по 25 ц.: Д. Канюк, П. Вітенко, І. Карась, І. Палюх, П. Кітляр, І. Рафа, І. Ковальчук. Разом $4.50, які вислано через Обєднання.

С. Грушкевич.

РІЧМОНД, Н. Й.

З похорону на Рідну Школу.

Дня 9. липня ц. р. помер довголітній член У. Н. Союзу, від. 200, в Озон Парку, Іван Орлян, проживши всього 48 літ. Покійний полишив жінку Евгенію і кількоро дітей. Не лише рідня Покійного відчула болючу втрату на нім, але також ціла українська громада, бо Покійний був заслуженим, працьовитим і жертволюбним громадянином.

Страшна спека причинилася до того, що забрала нам такого примірного члена-союзовця. Покійний працював у цій громаді впродовж 24 років, ніколи не упадав на дусі, поборював усякі перешкоди і все йшов прямим шляхом, що веде до визволення української держави.

Не диво тому, що хоч похорон відбувся в будний день, то на нього прийшло багато народу, щоб відпровадити тіло Покійного на вічний спочинок. В похороні взяли участь, крім родини, майже всі члени т-ва Вільна Україна, від. 200 У. Н. С., Горожанський Клюб, Союз Українок, від. 18, і багато інших. Щоб вшанувати память Покійного, зійшлися всі до льокалю Горожанського Клюбу і там не злим, тихим словом, як також ділом, виявили, що дорожать тими ідеями, для яких працював за життя Покійний. Предсідник від. 200 У. Н. С., В. Костишин, сказав кілька гарних слів про Покійного та попросив приявних, щоб зложили дещо на Рідну Школу в старім краю. Говорив також син Покійного й прирікав іти шляхом свого батька. Від Союзу Українок говорила пані Павчак, яка зі сльозами в очах висказала свою радість, що ідеї, якими жив Покійний, не вмруть з ним у родині, але будуть продовжатися його сином, що хоч роджений тут, а проте заховав стільки чуття і любови для старого краю. Дальше говорив Іван Геба, нагадуючи зібраним, що дух Покійного живе, між нами, а американська земля буде справді для нього пером, коли ми будемо продовжати ту працю, яку робив Покійний. Потім перепроваджено збірку на Рідну Школу, яка принесла суму $35. Жертвували по $1: Я. Жатковський, Е. Орлян, В. Цісик, Ф. Нечесний, К. Нечесний, І. Геба, С. Миськів, К. Костишин, В. Костишин, М. Іванчук, Я. Теслюк, Дзюба, С. Молофій, С. Ілченко, Ю. Ворона, Д. Ванько, П. Павчак, Г. Швед, Д. Кравець, М. Костишин, Д. Великанович, К. Вілсон, А. Гилсон, А. Коцелій, С. Щіпка, Н. Кіценюк, Р. Парпан, М. Миськів, Й. Паращук, М. Лаварті; по 50 ц.: М. Карпович, О. Орлян, П. Кошиловська, Ф. Супек. За всі ті жертви рідня Покійного складає жертводавцям щиру подяку. Гроші вислано через Обєднання на Рідну Школу.

В. Цісик.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На визвольну боротьбу з „поправин".

„На поправинах" у наших громадян Миколи і Марії Гарасимчуків, котрі женили сина, присутні гості на поклик гром. Матковського зложили на визвольну боротьбу: П. Гарасимчук (мол.), М. Гарасимчук (стар.), І. Пастущин по $1; І. Гранковський, М. Вінашевський, С. Дармош, Теодосія Матковська, М. Пискан, Дж. Рафалок, Й. Гарасимчук, Ф. Матушевський по 50 ц.; М. Матковський, Анна Посняк по 25 ц.; дрібними датками 45 ц. Разом $8.95.

Іван Пастущин.

Хорий жаліється лікареві, що як випе першу скляночку мінеральної води, яку він йому записав, чується дуже погано. І щойно після другої скляночки починає йому бути ліпше.

— Алеж це таке просте, — каже лікар — ви не пийте першої скляночки, лише відразу другу!...

А то драб!

— Уяви собі, цей драб, мій зять, як оженився з моєю дочкою, вимантив від мене двацять тисяч. долярів!

— І нічого тобі не звернув?

— Лише дочку...

КІНЕЦЬ МІСЯЦЯ?

Чи наш сателіт розпадеться? Пророцтво французького астронома.

Французький астроном, професор Жанс, передбачає катастрофу місяця. На думку цього астронома, місяцеві грозить загальний розпад. Безчисленні кусники, на які розлетиться Місяць, окружуватимуть нашу Землю і творити авреолю, схожу на Сатурновий перстень.

І справді пророцтво французького астронома не є зовсім нове, бо вчені вже давно твердили, що Місяць упаде на Землю. Та ніхто з них не говорив так ясно, як проф. Жанс.

— Маю причину вірити — каже Жанс — що Місяць уводить у дуже критичну фазу. Він насамперед розпадеться на дві части, потім на чотири, опісля на вісім і т. д. на безчисленну скількість малих частиночок. Тоді Землю безупинно освічувати буде місячне сяйво, а пил, у який розсиплеться розбита планета буде творити перстені, що окружуватимуть Землю.

Може нам здаватися трохи незвичайною ця доля, яка судилася Місяцеві, та нема сумніву, що гіпотеза (здогад) французького вченого є таки найправдоподібніша з усіх численних дотеперішних гіпотез, які вчені подавали про Місяць і його будову. Стільки оспівуваний Місяць, якому люди присвячували стільки уваги та старалися відгадати тайну його життя, ще й нині є одною з найзагадочніших планет у нашому всесвіті. Треба лише пригадати собі те, що вчені знають елементи (складники), з яких складаються далекі зорі, віддалені від нас мільйони світляних літ, а тимчасом учені все ще сперечаються про те, який є хемічний склад так близького нам Місяця.

Згідно з теорією Роберта Балля, Місяць настав у тому самому часі, коли почалася історія Землі. Тоді наша планета була розтопленою матерією, яка крутилася довкола земної осі чотири рази скорше, ніж обертається сьогодні. Вислідок такої скорости відірвався кусень розжареної частини від нашої Землі та створилася нова планета — Місяць. Зпочатку був Місяць дуже близько від Землі, а пізніше ступнево все більше віддалювався і так осягнув нинішню віддаль 300,000 миль.

Деякі вчені твердять, що нинішний Вихий океан це ніщо інше, лише величезна яма, яка повстала внаслідок того, що від неї відділилася матерія, з якої потім повстав Місяць. Та один німецький учений доказав, що це неможливо, тому здогад, що Місяць повстав із матерії у Тихому океані, вже зовсім закинули.

Нема сумніву, що Місяць це „мертва зоря". Ночі на Місяці страшно холодні, так що ртуть у термометрі — як здогадуються — впала би там на 200 ступнів нижче зера. Тимчасом останніми часами відкрито незвичайний феномен, який збиває здогад про повну недостачу життя на Місяці. Астроном В. Г. Пікерінг заявив недавно, що відкрив знаки життя на Місяці. Пікерінг робив досліди з острова Ямайки й оглядаючи кратер Ератостени, запримітив, що на дні того кратеру щось стягається і розтягається. Гурт астрономів, яких запросили, щоб слідкували за тим явищем ствердили, що відкриття Пікерінга зовсім правдиві.

Після тих відкрить учені дійшли до висновку, що поверхня Місяця стягається і розтягається, наче величезна губка. Та нікому досі не вдалося пояснити причини такого руху.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 23-го липня б. р. помер у 52-сому році життя **ПРОКІП ЦОНЬО,** член Бр. св. О. Николая, від. 104 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.

Покійний родився в селі Грозьова, повіт Старий Самбір, Галичина. Оставив жену й троє дітей. Похорон відбувся дня 27 жовтня з дому жалоби і з української грек.-кат. церкви в Перт Амбой, Н. Дж.

В. Й. П.

Арон (до наймички, яку годить на службу): Чомуж ви за два місяці були аж на чотирьох місцях?

Наймичка: — Бо що я лише прийшла до служби, зараз мої пані вмирали.

Арон (до жінки): — Знаєш що, Сара? Ми її згодимо!

Пані (до кухарки): — Так далі не може бути, Ганю. Пан нарікає, що зупа засолона, печеня припалена, і то щодня.

Кухарка: — Пані правду кажуть. Та коли ми, жінки, будемо разом триматися, то вже вибемо панові з голови такі примхи!

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(73)

Коли Тарзан загрозив індіянам, що вбє їх ватажка, якщо вони не позволять Юлі і Джорджові відійти у спокою, юрба на хвилину здержалася. В їх душі неначе велася боротьба, що робити: чи зробити те, чого хоче Тарзан, чи може дати волю своїм кровожадним імпульсам. Після хвилини такої надуми товпа вибухла страшним гнівом.

Тарзан зміркував, що ситуація розвивається щимраз гірше. Ця юрба забула зовсім за льояльність до свого ватажка, а була вцілості опанована шалом мордувати. Відвертаючи на хвилю очі від Тарзана, юрба почала поволі зближатися до Юлі і Джорджа. Щоб привернути назад їх увагу до себе, Тарзан стиснув за горло їх ватажка.

Від гострого болю ватажок заверещав з цілої сили. Він верещав не тільки з болю, але також з перестраху перед надмірною силою Тарзана. Звільняючи пальці на його горлі, Тарзан зажадав: „Скажи своїм людям, щоб відійшли, бо смерть тобі буде". Ватажок почав благальним голосом умоляти своїх підчинених, щоб вони вволили волю „могутнього чужинця".

Юрба індіян почала знову вагатися. Та тут втрутився один, що якраз хотів смерти ватажка, бо він сам готовився стати ватажком. Він закричав до озвірілої товпи: „Ні, ті чужинці знеславили наш край, наші обичаї. Ми мусимо пімстити ту зневагу". В чому заключалася та зневага, він не говорив, а товпа не дбала. Пристрасть зовсім засліпила їх мозки.